

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 5.6.2019 r.
COM(2019) 257 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Roczne sprawozdanie ze stosowania Karty praw podstawowych UE za 2018 r.

{SWD(2019) 198 final}

1. Wprowadzenie

Co roku Komisja Europejska sporządza sprawozdanie ze stosowania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”)¹ w UE i jej państwach członkowskich. Niniejsze sprawozdanie dotyczy **2018 r.** Upamiętnia ono również **10. rocznicę wejścia Karty w życie.**

Z niniejszego sprawozdania wynika, że Karta spełnia założony cel jako najbardziej nowoczesny, zaawansowany i kompleksowy prawnie wiążący instrument w zakresie praw podstawowych. Karta jest najbardziej skuteczna i ma rzeczywisty wpływ na życie ludzi, kiedy stosuje się ją w całym systemie egzekwowania prawa.

Istnieją jednak możliwości wprowadzenia ulepszeń, zwłaszcza na szczeblu krajowym. Wyniki niedawnego badania Eurobarometru dotyczącego poziomu świadomości na temat Karty² wskazują, że o Karcie słyszało tylko 42 % respondentów, a 12 % wie, czym ona jest. 60 % z nich chciałoby uzyskać więcej informacji na temat praw wynikających z Karty oraz gdzie należy się zwrócić w przypadku naruszenia ich praw.

Ważne jest, aby zagwarantować, by Karta przynosiła korzyści każdemu. Organy krajowe, w tym sądy, mają obowiązek stosowania Karty przy wdrażaniu prawa UE. Społeczeństwo obywatelskie i obrońcy praw odgrywają kluczową rolę w podnoszeniu świadomości na temat zawartych w niej praw i zapewnieniu, by wszyscy mogli z nich skutecznie korzystać. Bez dynamicznie działających organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw nie może istnieć skuteczna ochrona praw podstawowych. W 2018 r. Komisja podjęła kroki prawne w celu zagwarantowania, aby organizacje społeczeństwa obywatelskiego mogły pracować w sposób bezpieczny i niezależny³. Zaproponowała również przepisy mające na celu zwiększenie wsparcia finansowego dla ich działalności⁴.

W perspektywie wyborów do Parlamentu Europejskiego w maju 2019 r. Komisja podjęła działania⁵ mające na celu zapewnienie obywatelom możliwości korzystania z praw wyborczych w sposób swobodny i świadomy. Zdrowa demokracja i poszanowanie praworządności to kluczowe warunki promowania i ochrony praw podstawowych i odwrotnie.

¹ Komunikat Komisji „Strategia skutecznego wprowadzania w życie Karty praw podstawowych przez Unię Europejską”, COM(2010) 573.

² Specjalne badanie Eurobarometr 487b.

³ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_en.htm.

⁴ COM(2018)384, dostępne pod adresem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:52018PC0384>; COM(2018) 383 UE, dostępne pod adresem: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A383%3AREV1>.

⁵ Zob. sekcja 2.1.3.

2. Stosowanie Karty w UE i przez UE

2.1 Wspieranie i ochrona praw podstawowych

2.1.1 *Wspieranie organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka*

Organizacje społeczeństwa obywatelskiego działające na rzecz praw podstawowych, krajowe instytucje praw człowieka oraz organy ds. równości odgrywają kluczową rolę w podnoszeniu świadomości na temat praw zawartych w Karcie oraz w zapewnianiu ich skutecznego wdrażania w praktyce. Udzielanie im wsparcia i ich ochrona stają się jeszcze ważniejsze, gdy zagrożone są prawa podstawowe⁶. Sytuacja organizacji społeczeństwa obywatelskiego stanowiła centralny element **seminarium w sprawie praw podstawowych zorganizowanego przez Komisję w 2018 r.**⁷ Uczestnicy podkreślili, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońcy praw powinni móc działać w sposób bezpieczny, niezależny i przejrzysty. Powinni mieć również dostęp do wystarczających środków finansowych, które pomogą im urzeczywistnić prawa podstawowe w życiu ludzi.

W dniu 30 maja 2018 r. Komisja przedstawiła wniosek, aby ustanowić **Fundusz „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości”** w celu zapewnienia dalszego wsparcia obrońcom praw i organizacjom społeczeństwa obywatelskiego działającym na rzecz ochrony i promowania praw wynikających z Karty. Będzie on przeznaczony na przykład na wsparcie organizacji społeczeństwa obywatelskiego w zakresie zwiększania dostępu do wymiaru sprawiedliwości dla wszystkich, w szczególności dzięki działaniom mającym na celu podnoszenie świadomości na temat praw, wymianie najlepszych praktyk w zakresie rozstrzygania sporów oraz szkoleniom na temat Karty⁸. Będzie również wspierać organizacje w zapewnianiu skuteczności egzekwowania praw podstawowych poprzez finansowanie działań dotyczących uczestnictwa w życiu demokratycznym UE, równości i niedyskryminacji oraz zapobiegania rasizmowi i przemocy oraz ich zwalczania⁹.

⁶ Zob. publikacja Agencji Praw Podstawowych UE z maja 2018 r. na temat wyzwań, przed jakimi stoją organizacje społeczeństwa obywatelskiego, dostępna pod adresem: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/challenges-facing-civil-society-orgs-human-rights-eu> i publikacja na temat wkładu w seminarium Komisji w sprawie praw podstawowych z 2018 r., dostępna pod adresem: <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/colloq-civil-society>.

⁷ Dokumenty i wnioski dostępne są pod adresem: https://ec.europa.eu/info/events/annual-colloquium-fundamental-rights_en.

⁸ COM (2018) 384 (program „Wymiar Sprawiedliwości”).

⁹ COM (2018) 383 (program „Prawa i Wartości”).

Komisja przeprowadziła również konsultacje w celu wdrożenia działania przygotowawczego, o które wnioskował Parlament Europejski, w sprawie **Unijnego funduszu wsparcia finansowego dla postępowań w sprawach o naruszenia zasad demokracji, praworządności i praw podstawowych**. Celem jest podniesienie świadomości wśród przedstawicieli zawodów prawniczych i praktyków na temat praw wynikających z Karty oraz sposobu, w jaki prawa te można egzekwować na szczeblu krajowym i europejskim.

Ponadto w swoim wniosku ustawodawczym dotyczącym polityki finansowania UE w ramach zarządzania dzielonego na okres po 2020 r.¹⁰ Komisja uwzględniła **warunek podstawowy dotyczący skutecznego stosowania i wdrażania Karty**. Obejmuje on ustalenia dotyczące sprawozdawczości w celu sprawdzenia, czy operacje otrzymujące wsparcie z funduszy UE są zgodne z Kartą.

W dniu 22 czerwca 2018 r. Komisja przyjęła zalecenie¹¹ zachęcające państwa członkowskie do określenia środków służących **poprawie niezależności i skuteczności organów ds. równości**. Ma to zasadnicze znaczenie dla efektywności ich pracy. Komisja nadal monitorowała również przepisy krajowe mające wpływ na działalność organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podejmowała działania w przypadkach stwierdzenia naruszenia prawa Unii¹².

2.1.2 Ustanowienie ochrony sygnalistów na szczeblu UE

W dniu 23 kwietnia 2018 r. Komisja zaproponowała wspólne normy minimalne w celu zagwarantowania wysokiego poziomu **ochrony sygnalistów** w całej UE¹³. Będą one miały wyraźny pozytywny wpływ w zakresie zagwarantowania sygnalistom wolności wypowiedzi (art. 11 Karty). Ochrona sygnalistów przed działaniami odwetowymi ma zasadnicze znaczenie dla zagwarantowania wolności mediów i roli strażnika, jaką w demokratycznych społeczeństwach pełni dziennikarstwo śledcze.

Sygnaliści będą mogli zgłaszać przypadki naruszenia prawa Unii podlegające dyrektywie za pośrednictwem łatwo dostępnych i bezpiecznych kanałów, zarówno wewnętrznych (w ramach organizacji), jak i zewnętrznych (właściwemu organowi). Sygnaliści będą mieli również możliwość uciekania się do publicznego ujawnienia, w przypadku gdy kanały te nie będą

¹⁰ COM(2018) 375.

¹¹ COM(2018) 951.

¹² Patrz sekcja 3.1.

¹³ COM(2018) 218. W dniu 11 marca 2019 r. Parlament Europejski i Rada osiągnęły porozumienie w sprawie tego wniosku.

dostępne lub gdy nie można będzie racjonalnie oczekiwać, że będą one działały prawidłowo, lub w przypadku nieuchronnego lub jawnego zagrożenia dla interesu publicznego. Przepisy te zagwarantują ponadto, że środki odwetowe będą zakazane i karane oraz że w przypadkach, gdy sygnaliści doświadczą działań odwetowych, będą oni dysponowali skutecznymi środkami prawnymi.

2.1.3 *Promowanie praw wyborczych*

W orędziu o stanie Unii z 2018 r. przewodniczący Juncker ogłosił opracowanie ¹⁴**środków, które umożliwią obywatelom UE korzystanie z ich praw wyborczych zapisanych w Karcie w sposób skuteczny, wolny, sprawiedliwy i bezpieczny**. Środki te wynikają z zaleceń wydanych w lutym 2018 r.¹⁵, w których Komisja zwróciła uwagę na praktyczne działania mające na celu usprawnienie procesu wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2019 r. Niedawne przypadki zwróciły uwagę na ryzyko masowych kampanii dezinformacyjnych w internecie, nieprzejrzystej reklamy politycznej, niewłaściwego wykorzystania danych osobowych obywateli, naruszenia konwencjonalnych zabezpieczeń stosowanych w odniesieniu do wyborów, cyberataków i innych działań mających na celu ingerowanie w wybory i podważanie demokracji w Europie. Środki określone przez Komisję Europejską¹⁶ mają wspierać wspólne działania wśród wszystkich uczestników zaangażowanych w proces demokratyczny, pomagając w:

- umożliwieniu organom szybkiego wykrywania potencjalnych zagrożeń, wymiany informacji oraz natychmiastowej i dobrze skoordynowanej reakcji;
- zapewnieniu większej przejrzystości internetowych reklam politycznych i ich ukierunkowywania oraz zapewnieniu środków bezpieczeństwa mających na celu ochronę sieci i systemów informacyjnych przed zagrożeniami dla cyberbezpieczeństwa;
- wspieraniu organów krajowych oraz europejskich i krajowych partii politycznych w prawidłowym stosowaniu nowych unijnych zobowiązań w zakresie ochrony danych¹⁷ w kontekście wyborów;
- umożliwieniu nakładania sankcji finansowych¹⁸ za naruszenie przepisów o ochronie danych w celu umyślnego wpływania na wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego.

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/priorities/state-union-speeches/state-union-2018_pl.

¹⁵ C(2018) 900.

¹⁶ C(2018) 5949, COM(2018) 638, COM(2018) 636 oraz COM(2018) 630.

¹⁷ Nowe unijne przepisy o ochronie danych weszły w życie w maju 2018 r. Mają zastosowanie do wszystkich europejskich i krajowych partii politycznych oraz innych podmiotów w kontekście wyborczym, takich jak pośrednicy danych i platformy mediów społecznościowych.

W następstwie sprawozdania **grupy ekspertów wysokiego szczebla ds. nieprawdziwych informacji**¹⁹ w dniu 26 kwietnia 2018 r. Komisja przyjęła **komunikat w sprawie dezinformacji**²⁰, w którym zwróciła się do przedstawicieli platform internetowych, branży reklamowej i głównych reklamodawców²¹ o opracowanie samoregulacyjnego **kodeksu postępowania dotyczącego zwalczania dezinformacji**²². Zobowiązania obejmują zapewnienie przejrzystości reklamy politycznej, zamykanie aktywnych fałszywych kont, oznaczanie komunikatów rozpowszechnianych przez „boty” oraz poprawę widoczności zweryfikowanych treści. Komisja i wysoki przedstawiciel uzupełnili ten komunikat, przedstawiając **wspólny plan działania**²³ mający na celu **zwalczanie dezinformacji**. Obejmuje on udoskonalone narzędzia analizy i wykrywania danych, system wczesnego ostrzegania służący wymianie informacji o kampaniach dezinformacyjnych i koordynacji reakcji oraz monitorowanie wdrażania kodeksu postępowania.

2.1.4 *Promowanie społeczeństwa, w którym przeważa tolerancja, pluralizm i brak dyskryminacji*

Z danych opublikowanych w 2018 r. przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej wynika, że rasizm i dyskryminacja wciąż narastają²⁴. Dlatego też **Unijna Grupa Wysokiego Szczebla ds. Zwalczania Rasizmu, Ksenofobii i Innych Form Nietolerancji** kontynuowała opracowywanie reakcji na przestępstwa z nienawiści i nawoływanie do nienawiści w UE²⁵. Głównym rezultatem było opracowanie wytycznych dotyczących praktycznego stosowania decyzji ramowej UE w sprawie zwalczania rasizmu i ksenofobii²⁶, aby pomóc państwom członkowskim w sprostaniu wyzwaniom, jakie napotykają podczas wprowadzania w życie swoich zobowiązań prawnych na rzecz ogółu społeczeństwa²⁷.

¹⁸ Kary wynosiłyby 5 % rocznego budżetu danej europejskiej partii politycznej lub fundacji. Kara będzie egzekwowana przez Urząd ds. Europejskich Partii Politycznych i Europejskich Fundacji Politycznych.

¹⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/final-report-high-level-expert-group-fake-news-and-online-disinformation>.

²⁰ COM(2018) 236.

²¹ Facebook, Google, Twitter i Mozilla, a także stowarzyszenia branżowe reprezentujące platformy internetowe i przemysł reklamowy.

²² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>.

²³ JOIN (2018) 36.

²⁴ Wyniki drugiego cyklu Badania Unii Europejskiej na temat mniejszości i dyskryminacji (EU MIDIS II) dostępne są na stronie <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/eumidis-ii-main-results>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2017/second-european-union-minorities-and-discrimination-survey-eu-midis-ii-muslims>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/eumidis-ii-being-black>; <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

²⁵ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?&item_id=51025.

²⁶ Dz.U. L 328 z 6.12.2008, s. 55.

²⁷ https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=55607.

Komisja monitorowała również nadal wpływ **Kodeksu postępowania w zakresie zwalczania nielegalnego nawoływania do nienawiści w internecie**²⁸. Wyniki ocen przeprowadzonych w 2018 r. pokazują wymierne rezultaty w zakresie usuwania nielegalnych wypowiedzi nawołujących do nienawiści²⁹. Przedsiębiorstwa z branży IT usuwają średnio ponad 70 % zgłoszonych im treści w porównaniu z 59 % w 2017 r. i 28 % w 2016 r. W 2018 r. cztery dodatkowe przedsiębiorstwa – Instagram, Google+, Snapchat i Dailymotion – zapowiedziały, że będą stosować kodeks postępowania.

Rada przyjęła deklarację³⁰ dotyczącą dalszych działań mających na celu zwalczanie **antysemityzmu**. Badanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej dotyczące antysemityzmu z 2018 r.³¹ wykazało, że problemy nadal istnieją. 9 na 10 respondentów uważa, że w ciągu pięciu lat poprzedzających badanie antysemityzm w ich kraju nasilił się. Więcej niż 8 na 10 uważa, że jest to poważny problem. Komisja w dalszym ciągu wspierała inicjatywy w zakresie zwalczania wszystkich form antysemityzmu w ramach programu „Prawa, równość i obywatelstwo”. Była gospodarzem 12. seminarium wysokiego szczebla UE–Izrael poświęconego walce z rasizmem, ksenofobią i antysemityzmem oraz w dalszym ciągu zwiększała świadomość wśród własnych pracowników, organizując szkolenia na temat pamięci o Holokauście i antysemityzmu. W listopadzie 2018 r. UE została stałym partnerem międzynarodowym w ramach Międzynarodowego Sojuszu na rzecz Pamięci o Holokauście.

Komisja zintensyfikowała współpracę z kluczowymi zainteresowanymi stronami i społeczeństwem obywatelskim w kwestii zwalczania **nienawiści wobec Muzułmanów**. W dniu 28 marca 2018 r. odbyło się spotkanie europejskich imamów, a w dniu 3 grudnia 2018 r. – konferencja wysokiego szczebla na temat zwalczania nietolerancji i dyskryminacji wobec Muzułmanów w UE³². Podczas tej konferencji Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej uruchomiła bazę danych dotyczącą nienawiści wobec Muzułmanów³³.

W 2018 r. Komisja przyjęła sprawozdanie z oceny śródkresowej³⁴ unijnych ram z 2011 r. dotyczących krajowych strategii integracji **Romów** do 2020 r. Podkreślono w nim poczynione postępy, w szczególności w dziedzinie edukacji. W ramach europejskiego semestru Komisja kontynuowała monitorowanie postępów w zakresie integracji Romów i zaproponowała zalecenia dla poszczególnych krajów dotyczące powszechnego systemu kształcenia

²⁸ W celu uzyskania dalszych informacji zob.: https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

²⁹ https://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=54300.

³⁰ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15213-2018-INIT/pl/pdf/>.

³¹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/2nd-survey-discrimination-hate-crime-against-jews>.

³² https://ec.europa.eu/newsroom/just/document.cfm?doc_id=57312.

³³ <https://fra.europa.eu/en/databases/anti-muslim-hatred/>.

³⁴ COM(2018) 785 (okres 2011–2017).

sprzyjającego włączeniu społecznemu dzieci romskich w czterech krajach (BG, HU, RO, SK). We wnioskach z maja 2018 r. dotyczących funduszy strukturalnych³⁵ na lata 2021–2027 Komisja zaproponowała silny związek między polityką i priorytetami w zakresie finansowania odnoszącymi się do integracji Romów. W ramach programu „Prawa, równość i obywatelstwo” finansowane są również projekty wspierające integrację Romów oraz zwalczanie dyskryminacji i antycyganizmu w całej Europie.

³⁵

COM(2018) 382 i COM(2018) 375.

2.2. Zapewnienie poszanowania praw podstawowych

Instytucje, organy, urzędy i agencje UE muszą przestrzegać Karty we wszystkich swoich działaniach. Przypadki jej nieprzestrzegania mogą zostać skierowane do Trybunału Sprawiedliwości UE. W 2018 r. Komisja w dalszym ciągu uwzględniała prawa podstawowe w swoich inicjatywach ustawodawczych i politycznych, aby zapewnić zgodność z Kartą. Przykłady tych inicjatyw to między innymi:

- wniosek w sprawie rozporządzenia mającego na celu **zapobieganie rozpowszechnianiu treści o charakterze terrorystycznym w internecie**³⁶. Pozwoliłoby ono stworzyć zharmonizowane ramy prawne gwarantujące, że internetowe usługi hostingowe nie byłyby wykorzystywane do dzielenia się treściami o charakterze terrorystycznym. Wyjaśniono w nim odpowiedzialność państw członkowskich i dostawców usług hostingowych w zakresie zapewniania bezpieczeństwa świadczonych przez nich usług oraz wykrywania i usuwania treści o charakterze terrorystycznym. Komisja przeanalizowała wpływ wniosku na prawa zawarte w Karcie i uwzględniła zabezpieczenia mające zapewnić przestrzeganie tych praw;
- zmieniona **dyrektywa o audiowizualnych usługach medialnych**³⁷ umożliwia intensywniejsze zwalczanie nielegalnych i szkodliwych treści we wszystkich usługach audiowizualnych, w tym w mediach społecznościowych. Platformy udostępniania plików wideo (np. YouTube) będą musiały wprowadzić środki mające na celu ochronę dzieci przed szkodliwymi treściami oraz ochronę ogółu społeczeństwa przed nawoływaniem do przemocy lub nienawiści, a także pewnymi treściami stanowiącymi przestępstwo;
- proponowane środki dotyczące **sztucznej inteligencji (AI)**³⁸. Rozwój AI musi być zgodny z Kartą („prawa podstawowe w fazie projektowania”). W dniu 7 grudnia Komisja przedstawiła plan skoordynowany z państwami członkowskimi, mający na celu zapewnienie, że AI jest stosowana z poszanowaniem praw podstawowych i zasad etycznych. W dniu 18 grudnia 2018 r. powołana przez Komisję grupa wysokiego szczebla ds. sztucznej inteligencji³⁹ opracowała projekty wytycznych w zakresie etyki⁴⁰, które obejmują również wpływ AI na prawa podstawowe;
- **instrumenty finansowania w obszarach migracji, zarządzania granicami i bezpieczeństwa** w następnych wieloletnich ramach finansowych (WRF)⁴¹: we wnioskach

³⁶ COM(2018) 640.

³⁷ Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 69.

³⁸ COM(2018) 237.

³⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/high-level-expert-group-artificial-intelligence>.

⁴⁰ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/draft-ethics-guidelines-trustworthy-ai>.

⁴¹ COM (2018) 471, COM (2018) 473 i COM (2018) 472.

tych podkreślono potrzebę wykorzystania funduszy w pełnej zgodności z prawami i zasadami określonymi w Karcie. Działania realizowane przy wsparciu funduszy UE powinny uwzględniać w szczególności prawa podstawowe dzieci, migrantów, uchodźców i osób ubiegających się o azyl oraz zapewniać pełne poszanowanie prawa do godności ludzkiej, prawa do azylu oraz praw osób wymagających ochrony międzynarodowej i ochrony w przypadku ich wydalenia.

2.3 Kontrola instytucji unijnych dokonywana przez Trybunał Sprawiedliwości

Sprawa **Mykola Yanovych Azarov przeciwko Radzie**⁴² związana z odwołaniem od zamrożenia środków finansowych i zasobów gospodarczych z uwagi na sytuację na Ukrainie. Nazwisko wnoszącego odwołanie znajdowało się na liście osób, podmiotów i organów objętych zamrożeniem funduszy i zasobów gospodarczych na podstawie decyzji organu sądowego państwa trzeciego. Obowiązkiem Rady było sprawdzenie, czy decyzję tę przyjęto z pełnym poszanowaniem prawa do obrony i prawa do skutecznej ochrony sądowej. Trybunał stwierdził, że z uzasadnienia nie wynika, że Rada sprawdziła, czy ukraińskie organy sądowe przestrzegały prawa wnoszącego odwołanie do obrony i prawa do ochrony sądowej. W związku z tym Trybunał stwierdził nieważność kwestionowanych środków w zakresie, w jakim dotyczą one wnoszącego odwołanie.

⁴²

Sprawa C-530/17.

3. Stosowanie Karty w państwach członkowskich i przez państwa członkowskie

3.1 Aktualna sytuacja w zakresie praw podstawowych i praworządności

Postanowienia Karty mają zastosowanie do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii, jak określono w art. 51 Karty. Postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie Karty można zatem uruchomić wyłącznie w przypadku ustalenia wystarczającego powiązania z prawem Unii. Każdego roku Komisja otrzymuje wiele skarg, w odniesieniu do których nie może podejmować działań, ponieważ dana sytuacja nie jest objęta zakresem prawa UE⁴³. Może to powodować u jednostek, które próbują powoływać się na swoje prawa, pewną frustrację.

W 2018 r. Komisja podjęła działania w następujących przypadkach związanych z Kartą:

w dniu 24 września 2018 r. Komisja skierowała do Trybunału Sprawiedliwości UE sprawę przeciwko Polsce w związku z naruszeniem zasady niezależności sądów przez nową ustawę o Sądzie Najwyższym. Komisja uważa, że system przechodzenia sędziów w stan spoczynku przewidziany w nowej ustawie jest niezgodny z prawem Unii, ponieważ narusza zasadę niezależności sądów, w tym zasadę nieusuwalności sędziów (art. 19 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej wraz z art. 47 Karty). W dniu 17 grudnia 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości UE wydał prawomocne postanowienie w przedmiocie środków tymczasowych, nakazując wstrzymanie stosowania systemu przechodzenia sędziów w stan spoczynku wprowadzonego na podstawie ustawy o Sądzie Najwyższym.

W dniu 19 lipca 2018 r. Komisja wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko węgierskiej ustawie kryminalizującej wszelką pomoc świadczoną przez jakąkolwiek osobę działającą w imieniu organizacji krajowych, międzynarodowych i pozarządowych na rzecz osób ubiegających się o azyl lub o zezwolenie na pobyt na Węgrzech. Tego samego dnia skierowała ona do Trybunału Sprawiedliwości UE sprawę przeciwko Węgrom w związku z niezgodnością ich przepisów dotyczących azylu i powrotów z prawem Unii. Jest to związane z wszczęciem postępowania

⁴³ W 2018 r. 45 % pism obywateli dotyczyło spraw, w zakresie których UE nie ma kompetencji. Zob. dokument roboczy służb Komisji, s. 4.

w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w 2015 r. i zmianami będącymi jego skutkiem⁴⁴.

W dniu 8 listopada 2018 r. Komisja wszczęła przeciwko Bułgarii postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w związku z nieprawidłowym wdrożeniem przepisów UE w dziedzinie azylu. Obawy dotyczą w szczególności zakwaterowania i przedstawicielstwa ustawowego nieletnich pozbawionych opieki, identyfikacji i wspierania osób ubiegających się o azyl, które wymagają szczególnego traktowania, zapewnienia odpowiedniej pomocy prawnej, zatrzymania osób ubiegających się o azyl oraz zabezpieczeń w ramach procedury zatrzymania⁴⁵.

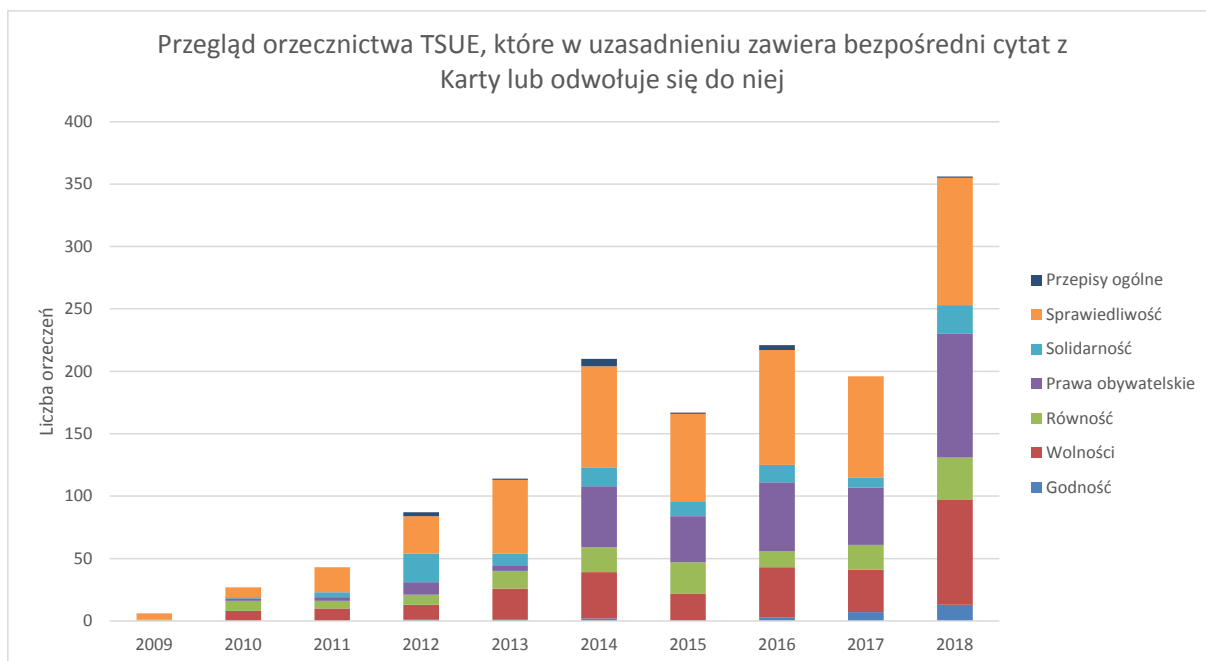
Nawet podejmując działania wykraczające poza ramy prawa UE, państwa członkowskie muszą przestrzegać wartości, na których opiera się UE. W szczególności warunkiem koniecznym ochrony praw podstawowych jest zgodność z zasadą praworządności. W 2018 r. Rada przeprowadziła trzy przesłuchania w związku z sytuacją w zakresie praworządności w Polsce w następstwie zastosowania przez Komisję w 2017 r. art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej. W dniu 12 września 2018 r. Parlament Europejski podjął decyzję o wszczęciu wobec Węgier procedury określonej w art. 7 ust. 1.

3.2 Wskazówki Trybunału Sprawiedliwości dla państw członkowskich

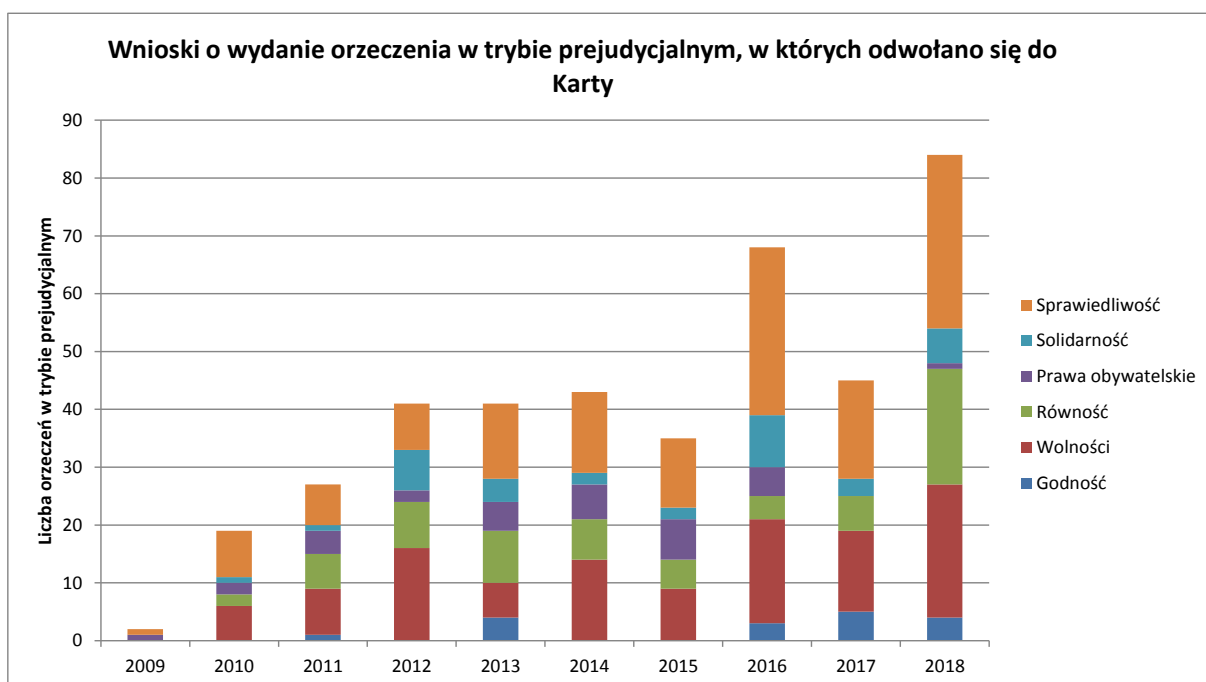
W 2018 r. Trybunał Sprawiedliwości UE (TSUE) odniósł się do Karty w 356 sprawach (w porównaniu z 27 w 2010 r.).

⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4522_en.htm.

⁴⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-18-6247_en.htm.

Kierując pytania do TSUE (wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym), sądy krajowe w coraz częściej odnosiły się do Karty praw podstawowych (84 razy w 2018 r. w porównaniu z 19 w 2010 r.).

W 2018 r. TSUE odniósł się do Karty w szeregu spraw dotyczących niedyskryminacji. W dwóch przypadkach, w których organizacje funkcjonujące w oparciu o etykę potraktowały pracowników odmiennie ze względu na wyznawaną przez nich religię⁴⁶, Trybunał po raz pierwszy dokonał wykładni art. 4 ust. 2 dyrektywy 2000/78/WE⁴⁷, która przewiduje wyjątek od zasady niedyskryminacji ze względu na wyznanie w przypadku, gdy pracodawcą jest kościół lub inna organizacja funkcjonująca w oparciu o etykę. Trybunał wyraźnie odniósł się do art. 10, 21 i 47 Karty i uznał, że chociaż dyrektywa 2000/78/WE chroni prawo podstawowe pracowników do niedyskryminacji ze względu na religię, ma ona również na celu uwzględnienie prawa kościołów i organizacji funkcjonujących w oparciu o etykę do autonomii, zgodnie z art. 10 Karty.

W sprawie *Coman*⁴⁸ Trybunał potwierdził, że pojęcie „współmałżonka” w prawie Unii dotyczącym swobodnego przemieszczania się i pobytu obywateli Unii oznacza osobę związaną z inną osobą związkiem małżeńskim, jest neutralne pod względem płci i w związku z tym może obejmować małżonka obywatela Unii posiadającego tę samą płć. Trybunał wskazał, że prawa zagwarantowane w art. 7 Karty mają takie samo znaczenie i ten sam zakres, co prawa zagwarantowane w art. 8 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Trybunał odniósł się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w którym stwierdzono, że związek pary tej samej płci mieści się w zakresie pojęcia „życia prywatnego” i „życia rodzinnego” tak samo jak relacja pary odmiennej płci znajdującej się w takiej samej sytuacji.

W dwóch sprawach dotyczących stosowania prawa do skutecznego środka prawnego w odniesieniu do przepisów UE dotyczących azylu i powrotu⁴⁹ TSUE orzekł, że art. 47 Karty w związku z art. 18 i 19 ust. 2 Karty wymaga, aby wnioskujący o udzielenie ochrony międzynarodowej mógł domagać się swoich praw w sposób skuteczny przed organem sądowym.

3.3. Orzecznictwo krajowe powołujące się na Kartę

Sędziowie krajowi odgrywają kluczową rolę w zapewnianiu poszanowania praw podstawowych. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej stwierdziła, że w 2018 r.

⁴⁶ Sprawy C-414/16, *Egenberger przeciwko Evangelisches Werk für Diakonie und Entwicklung eV* i C-68/17, IR.

⁴⁷ Dyrektywa Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy, Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16.

⁴⁸ Sprawa C-673/16.

⁴⁹ Sprawy C-175/17, X przeciwko Belatingdios/Toeslagen oraz C-180/17, X i Y przeciwko Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

sądy krajowe nadal odwoływały się do Karty, w szczególności w dziedzinie azylu i migracji, ochrony danych oraz współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych⁵⁰.

Karta ma zastosowanie wyłącznie do państw członkowskich, kiedy wdrażają one prawo Unii (art. 51 Traktatu o Unii Europejskiej). Sędziowie krajowi odnoszą się jednak do Karty nie tylko w sprawach objętych zakresem prawa Unii. W większości orzeczeń sądowych odnoszących się do Karty nie podnosi się kwestii tego, czy i dlaczego stosuje się Kartę. Sędziowie rzadko analizują art. 51 Karty i zakres jego stosowania⁵¹.

Sprawy prowadzone w 2018 r. potwierdzały dotychczasowe wzorce dotyczące odniesień do konkretnych artykułów Karty. Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu (art. 47) stanowi najczęściej przywoływane postanowienie Karty. Sędziowie krajowi odnosili się również do prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 7) oraz do prawa do ochrony danych osobowych (art. 8)⁵². Przykładem mogą być następujące przypadki:

w **Finlandii**⁵³ Najwyższy Sąd Administracyjny stwierdził, że służby imigracyjne nie mogą wymagać od osób ubiegających się o azyl przedstawienia fotografii lub nagrań wideo czynności intymnych na poparcie zarzutu prześladowania ze względu na orientację seksualną, ponieważ naruszałoby to prawo do godności człowieka (art. 1 Karty) oraz prawo do poszanowania życia prywatnego (art. 7 Karty).

W **Republice Czeskiej**⁵⁴ Najwyższy Sąd Administracyjny orzekł, że ust. 171 lit. a) ustawy o pobycie cudzoziemców, zgodnie z którym odmowy wydania wizy nie można kwestionować przed sądem, narusza art. 47 Karty (Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu).

W **Portugalii**⁵⁵ Trybunał Konstytucyjny dokonał przeglądu art. 7 ust. 3 ustawy nr 34/2004 regulującej dostęp do sądów, który zakazuje przyznawania pomocy prawnej podmiotom prowadzącym działalność skierowaną na zysk. Trybunał Konstytucyjny uznał tę normę za

⁵⁰ Sprawozdanie Agencji UE na temat praw podstawowych z 2019 r. (sprawozdanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w sprawie praw podstawowych z 2019 r.).

⁵¹ Tamże.

⁵² Tamże.

⁵³ Finlandia, Najwyższy Sąd Administracyjny, sprawa 3891/4/17 z dnia 13 kwietnia 2018 r.

⁵⁴ Republika Czeska, Najwyższy Sąd Administracyjny, sprawa 6 Azs 253/2016 – 49 z dnia 4 stycznia 2018 r.

⁵⁵ Portugalia, Trybunał Konstytucyjny, sprawa 242/2018 z dnia 8 maja 2018 r.

niekonstytucyjną i podkreślił, że prawo do skutecznej ochrony sądowej zagwarantowanej w art. 47 Karty może wymagać przyznania pomocy prawnej dla osób prawnych prowadzących działalność nastawioną na osiągnięcie zysku.

4. Rozdział specjalny: 10. rocznica wejścia Karty w życie

W instytucjach UE stopniowo rozwija się kultura praw podstawowych. Osoby odpowiedzialne za wyznaczanie kierunków polityki w coraz większym stopniu zdają sobie sprawę z tego, jak ważne jest zapewnienie, aby podejmowane przez nie inicjatywy były zgodne z Kartą⁵⁶. Od czasu wejścia Karty w życie UE przyjęła szereg inicjatyw mających na celu bezpośrednie promowanie i ochronę praw ludzi, które to prawa wynikają z Karty⁵⁷. Od 2010 r. TSUE częściej odnosił się do Karty. Należy kontynuować prace nad zdecydowanym programem politycznym UE na rzecz promowania i ochrony praw podstawowych.

Sądy krajowe odwołują się również do Karty w swoich decyzjach i coraz częściej zwracają się do TSUE o wytyczne⁵⁸. Mimo to Karty nadal nie wykorzystuje się w pełni, a poziom świadomości na jej temat utrzymuje się na niskim poziomie⁵⁹. Agencja Praw Podstawowych

⁵⁶ Zob. wytyczne operacyjne Komisji z 2011 r. w sprawie uwzględniania praw podstawowych w ocenach skutków i w pakiecie dotyczącym lepszego stanowienia prawa z 2015 r., zgodnie z którymi uwzględnienie Karty stanowi integralną część oceny skutków (Tool28). Zob. również wytyczne Rady w sprawie weryfikacji przestrzegania praw podstawowych, dokument 5377/15 z dnia 20 stycznia 2015 r. oraz możliwość przedstawienia przez Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE) Parlamentu Europejskiego opinii w sprawie wszelkich aktów ustawodawczych (Regulamin Parlamentu Europejskiego — art. 38).

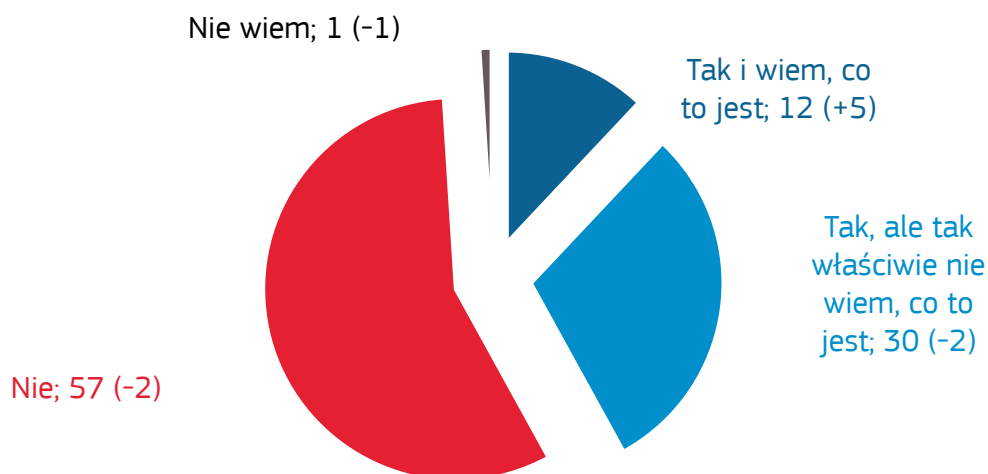
⁵⁷ Przedstawiono je w sekcji 2.1. pt. „Promowanie i ochrona praw podstawowych” w rocznych sprawozdaniach Komisji ze stosowania Karty, dostępnych na stronie https://ec.europa.eu/info/aid-development-cooperation-fundamental-rights/your-rights-eu/eu-charter-fundamental-rights/application-charter/annual-reports-application-charter_en.

⁵⁸ Zob. sekcja 3.2 powyżej. Zob. również zalecenia TSUE dla sądów i trybunałów krajowych dotyczące orzeczeń w trybie prejudycjalnym, Dz.U. C 257 z 20.7.2018. Zob. Burgogue-Larsen, L. (2017 r.), „La Charte des droits fondamentaux saisie par juges en Europe”, Paryż, Pedone. Zob. publikację Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej na temat wyzwań i możliwości związanych z wdrożeniem Karty praw podstawowych, „Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental rights”, wrzesień 2018 r., dostępną na stronie: <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. Zob. arkusze informacyjne dotyczące poszczególnych państw w sprawie stosowania Karty opublikowane przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej w marcu 2018 r., dostępne na stronie <https://fra.europa.eu/en/charterpedia/fra-charter-resources>.

⁵⁹ „Challenges and opportunities for the implementation of the Charter of Fundamental rights”, wrzesień 2018 r., publikacja dostępna na stronie <https://fra.europa.eu/en/opinion/2018/charter-training>. Zob. również sprawozdanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej w sprawie praw podstawowych z 2019 r. dotyczące stosowania Karty w krajowych pracach legislacyjnych oraz arkusze informacyjne dotyczące poszczególnych państw w sprawie stosowania Karty opublikowane przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej, op. cit.

Unii Europejskiej wskazuje na brak polityk krajowych w zakresie zwiększania świadomości na temat Karty i jej wdrażania⁶⁰. Z badania Eurobarometru dotyczącego poziomu świadomości na temat Karty⁶¹ wynika, że chociaż sytuacja uległa nieznacznej poprawie od 2012 r., jedynie 42 % respondentów słyszało o Karcie, a tylko 12 % rzeczywiście wie, czym ona jest.

QB1 Czy słyszał(-a) Pan/Pani kiedykolwiek o Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej?
(% – UE)

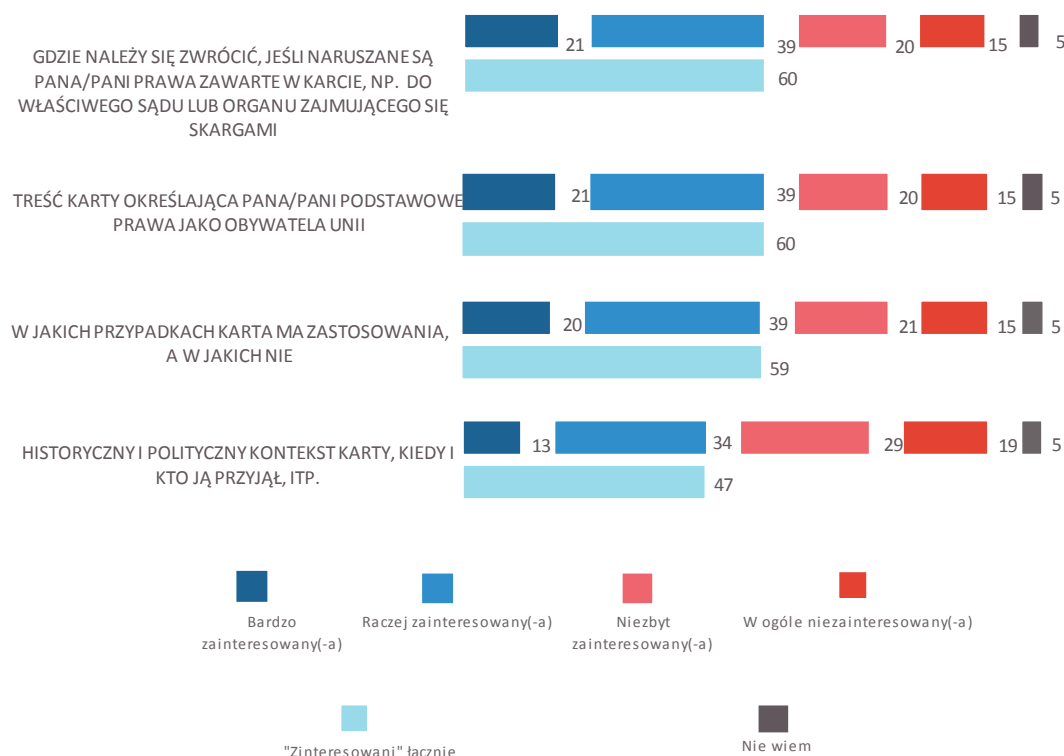
(marzec 2019 r.–czerwiec 2012 r.)

Wyniki pokazują również, że sześciu na dziesięciu respondentów chciałoby uzyskać więcej informacji na temat Karty oraz gdzie można się zwrócić w przypadku naruszenia praw przysługujących na podstawie Karty.

⁶⁰ Zob. sprawozdanie Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej na temat praw podstawowych z 2019 r. w kwestii braku krajowych polityk mających na celu promowanie stosowania Karty.

⁶¹ Specjalne badanie Eurobarometr 487b.

QB6 Czy byłby Pan/byłaby Pani zainteresowany(-a) uzyskaniem więcej informacji o poniższych aspektach Karty?
(% – UE)

Karta może być skuteczna w życiu ludzi jedynie, jeżeli wiedzą o przysługujących im prawach, jeżeli wiedzą, gdzie można się zwrócić w przypadku naruszenia przysługujących praw oraz jeżeli krajowe sądy, ustawodawcy i organy administracji wykonują swoje prawa.

Interaktywne narzędzie dotyczące praw podstawowych⁶² pomaga ludziom znaleźć właściwy organ krajowy w przypadku naruszenia ich praw. W 2018 r. wykorzystano je 3 871 razy; mogłoby być lepiej reklamowane, aby korzystano z niego częściej.

W czasie wydarzeń związanych z Kartą organizowanych przez prezydencje UE we współpracy z Komisją i Agencją Praw Podstawowych Unii Europejskiej⁶³ podkreślano najlepsze praktyki organów krajowych w zakresie podnoszenia poziomu świadomości na temat Karty i opracowywania narzędzi⁶⁴, które ułatwią decydentom jej uwzględnianie w ich

⁶² https://beta.e-justice.europa.eu/459/EN/fundamental_rights_interactive_tool.

⁶³ Na przykład konferencja z 2016 r. „Stosowanie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w polityce krajowej” podczas holenderskiej prezydencji UE czy konferencja z 2018 r. „Funkcjonowanie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej na szczeblu krajowym” podczas austriackiej prezydencji UE.

⁶⁴ Zob. lista kontrolna wyszczególniona przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej w jej podręczniku „Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at

pracy. Nowe narzędzie, które pomaga sprawdzić, czy określony przypadek mieści się w zakresie stosowania Karty – CharterClick⁶⁵ – jest dostępne na europejskim portalu „e-Sprawiedliwość” od października 2018 r. Narzędzie uzupełniono kompleksowym poradnikiem na temat korzystania z Karty⁶⁶.

Szkolenie na temat Karty ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia jej skuteczności. Za pośrednictwem Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości Komisja w 2018 r. w dalszym ciągu wspierała szkolenie sędziów i prokuratorów⁶⁷. W ramach programu Komisji „Wymiar Sprawiedliwości” wspierano również wysokiej jakości projekty szkoleniowe na temat Karty dla przedstawicieli zawodu prawniczego⁶⁸.

Wniosek Komisji dotyczący nowego Funduszu „Sprawiedliwość, Prawa i Wartości” otwiera możliwości finansowania działań służących zwiększeniu świadomości organów krajowych, oprócz sędziów i przedstawicieli zawodu prawniczego (tj. ministerstw, policji i parlamentów krajowych).

W 2018 r. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej przeprowadziła szereg działań dotyczących świadomości na temat Karty i szkoleń w tym zakresie. Opublikowała podstawowe zasady dotyczące informowania o prawach przysługujących na podstawie Karty⁶⁹ oraz zaktualizowała i rozbudowała narzędzie *Charterpedia* (internetowe narzędzie informacyjne umożliwiające dostęp do unijnego i krajowego orzecznictwa według artykułów Karty oraz do odpowiednich norm prawa konstytucyjnego, unijnego i międzynarodowego⁷⁰).

national level” („Stosowanie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w prawie i procesie kształtowania polityki na szczeblu krajowym”), część II, dostępna na stronie <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/national-guidance-application-eu-charter>. Zob. projekt „Judging the Charter” współfinansowany przez Komisję Europejską, w ramach którego przekazywane są informacje o Karcie i zapewniany jest punkt kompleksowej obsługi w zakresie materiałów szkoleniowych. Projekt dostępny jest pod adresem: <https://charter.humanrights.at/>.

⁶⁵ https://beta.e-justice.europa.eu/charterclick_start_action.do?init=true&idTaxonomy=583&plang=pl.

⁶⁶ https://beta.e-justice.europa.eu/584/PL/charter_tutorial?init=true.

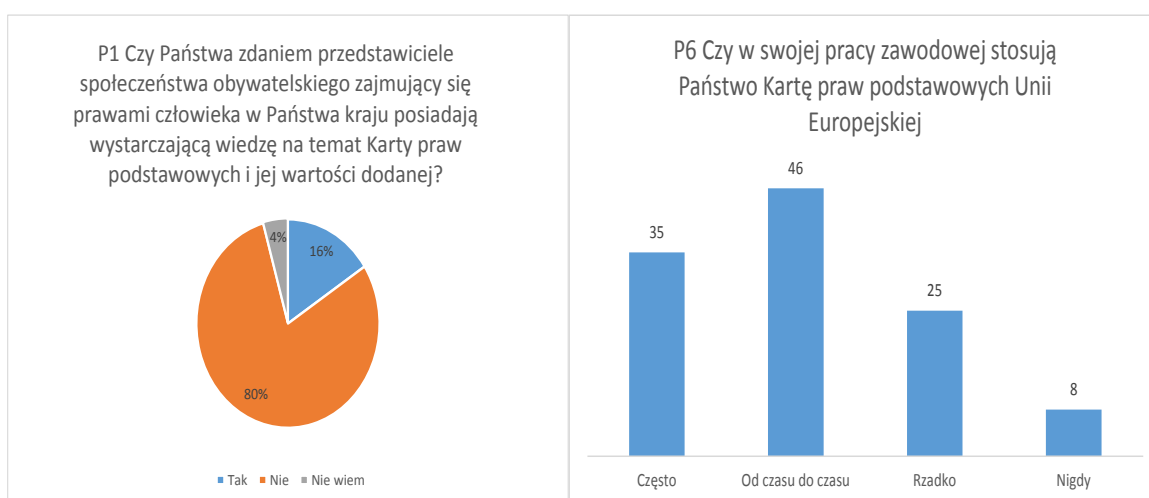
⁶⁷ Na przykład szkolenie w ramach Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości i Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej „Stosowanie i skutków Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w postępowaniach krajowych” w dniach 19-20 kwietnia 2018 r. w Wiedniu oraz seminaria szkoleniowe Europejskiej Sieci Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości w latach 2018–2019 dla sędziów i prokuratorów z państw członkowskich UE dotyczące świadomości na temat Karty i orzecznictwa TSUE.

⁶⁸ Na przykład kurs szkoleniowy Europejskiego Instytutu Administracji Publicznej pt. „Ochrona praw podstawowych w kontekście postępowania karnego w Unii Europejskiej: stosowanie i znaczenie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej i przepisów UE”, który odbył się w Barcelonie w dniach 13–14 marca 2018 r., w Warszawie w dniach 26–27 czerwca 2018 r. i w Luksemburgu w dniach 2–3 października 2018 r.

⁶⁹ <https://fra.europa.eu/en/publication/2018/10-keys-effectively-communicating-human-rights>.

⁷⁰ <https://fra.europa.eu/en/charterpedia>.

Stanowi to uzupełnienie informacji dostępnych na europejskim portalu „e-Sprawiedliwość” na temat Karty, zakresu jej stosowania, jej interpretacji i skutków. W październiku 2018 r. Agencja opracowała również podręcznik na temat Karty dla przedstawicieli zawodu prawniczego i osób odpowiedzialnych za wyznaczanie kierunków polityki⁷¹, który to podręcznik służy jako podstawa szkolenia organów krajowych⁷². W ramach współpracy z instytucjami zajmującymi się prawami człowieka Agencja opracowała materiały szkoleniowe skierowane do urzędników służby cywilnej i organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Szkolenie organizacji społeczeństwa obywatelskiego na temat Karty ma kluczowe znaczenie, zważywszy na rolę, jaką odgrywają one w realizacji założeń Karty w życiu ludzi. Wyniki ankiety przeprowadzonej przez Agencję w 2018 r. wśród członków platformy organizacji społeczeństwa obywatelskiego pokazują, że istnieje pole do poprawy w zakresie poziomu świadomości na temat Karty i jej wykorzystania.

Źródło: anonimowe badanie dotyczące stosowania Karty przeprowadzone w sierpniu 2018 r. przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej wśród jej organizacji działających w ramach platformy praw podstawowych.

Od 2010 r. liczba krajowych instytucji praw człowieka w UE, akredytowanych zgodnie z zasadami paryskimi⁷³, znacznie wzrosła (wzrost na poziomie 53 % z 15 do 23 państw

⁷¹ Podręcznik Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej „Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at national level” („Stosowanie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w prawie i procesie kształtowania polityki na szczeblu krajowym”), op.cit.

⁷² M.in. w obszarze wypłaty środków UE w oparciu o wytyczne opracowane przez Komisję w 2016 r., dostępne na stronie <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016XC0723%2801%29>.

⁷³ Międzynarodowe standardy oceny krajowych instytucji praw człowieka, dostępne pod adresem: <https://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/Pages/ParisPrinciples.aspx>.

członkowskich UE). Wśród nich odnotowano również 50 % wzrost w liczbie krajowych instytucji praw człowieka „o statusie A” (w pełni zgodnych z zasadami paryskimi) z 10 do 16. Obecnie tylko w 5 państwach członkowskich nie istnieje akredytowana krajowa instytucja praw człowieka. Europejska sieć krajowych instytucji praw człowieka współpracuje z odpowiednimi zainteresowanymi stronami w celu zapewnienia pomocy w tym zakresie. Od 2010 r. krajowe instytucje praw człowieka coraz częściej monitorują wdrażanie Karty na szczeblu krajowym i składają sprawozdania na ten temat, zapewniając zwiększenie świadomości⁷⁴ na temat Karty i szkolenia⁷⁵ w tym zakresie wśród sędziów, przedstawicieli zawodu prawniczego i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, doradzając⁷⁶ rządów i parlamentom w kwestiach wymogów wynikających z Karty i sporów strategicznych⁷⁷ na szczeblu krajowym oraz przed Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Są to ważne części systemu egzekwowania prawa.

To samo dotyczy organów ds. równości, które stopniowo wyłaniają się jako kluczowe podmioty unijnej infrastruktury niedyskryminacji⁷⁸. Jako pierwszy punkt kontaktowy dla ofiar dyskryminacji uzyskały one głębokie zrozumienie tego, w jaki sposób dyskryminacja dotyka ludzi w Europie i wypracowały bardziej strategiczne podejście w celu uzyskania większej świadomości i wdrożenia przepisów UE dotyczących równego traktowania⁷⁹. Większość państw członkowskich wyszło poza prawnie wiążące wymogi UE i przyznało swoim organom ds. równości kompetencje obejmujące, w niektórych przypadkach, pełen zakres ochrony przed dyskryminacją o wszelkim podłożu określony w art. 21 Karty⁸⁰. Zalecenie Komisji

⁷⁴ Na przykład przewodnik słowackiej krajowej instytucji praw człowieka dotyczący podnoszenia poziomu świadomości na temat praw człowieka, w którym poświęcono rozdział Kartie oraz stosowaniu Karty przez słowacką krajową instytucję praw człowieka, dostępny na stronie internetowej http://www.snslp.sk/CCMS/files/Sprievodca_ludskopravnymi_temami_suvisiacimi_s_clenstvom_SR_v_EU.pdf.

⁷⁵ Na przykład chorwacka krajowa instytucja praw człowieka, która była partnerem w projekcie „Judging the Charter”, op.cit.

⁷⁶ Na przykład portugalska instytucja praw człowieka, która zaleciła, aby parlament przyjął Europejski kodeks dobrej praktyki administracyjnej (na podstawie art. 41 Karty). Więcej informacji na temat tej inicjatywy można znaleźć na stronie <http://www.provedor-jus.pt/?idc=35&idi=15267>.

⁷⁷ Na przykład irlandzka krajowa instytucja praw człowieka, która oparła się na Kartie w swoich opiniach przyjaciela sądu (*amicus curiae*) w sprawach krajowych (np. P przeciwko Naczelnikowi Krajowego Biura ds. Imigracji Garda – *Garda National Immigration Bureau* – i innym), więcej informacji dostępnych jest na stronie <https://www.ihrec.i.e./documents/p-v-chief-superintendent-of-the-garda-national-immigration-bureau-ors/>. Zapewniła również reprezentację prawną przed TSUE wnioskodawcom Garda, którzy zakwestionowali przepisy dotyczące dyskryminacji ze względu na wiek, opierając się na przepisach Karty; więcej informacji na stronie: <https://www.ihrec.i.e./eu-court-of-justice-issues-landmark-equality-law-ruling/>.

⁷⁸ Zob. sprawozdanie europejskiej sieci ekspertów prawnych w dziedzinie równouprawnienia płci i niedyskryminacji z 2018 r., dostępne pod adresem: <https://www.equalitylaw.eu/downloads/4763-equality-bodies-making-a-difference-pdf-707-kb>.

⁷⁹ Dyrektywa 2000/43/WE, dyrektywy 2010/41, 2006/54, 2004/113.

⁸⁰ http://www.equineteurope.org/IMG/pdf/updated_brochure-2.pdf. Zob. również Europejski katalog organów ds. równości, dostępny pod adresem: <http://www.equineteurope.org/-Members-Directory->.

z 2018 r. w sprawie norm dotyczących organów ds. równości⁸¹ ma na celu doradzanie państwom członkowskim w zakresie działań mających zwiększać skuteczność i niezależność organów ds. równości.

5. Podsumowanie

Z niniejszego sprawozdania wynika, że Karta okazała się kluczowym instrumentem na drodze ku urzeczywistnieniu praw podstawowych w życiu ludzi. Jest nadal stosunkowo młodym instrumentem w porównaniu np. z europejską konwencją praw człowieka, która istnieje od ponad 65 lat. Wykorzystanie w pełni jej potencjału, zwłaszcza na szczeblu lokalnym i krajowym, będzie wymagało czasu i nieprzerwanej pracy.

Społeczeństwo obywatelskie i obrońcy praw odgrywają kluczową rolę w urzeczywistnianiu Karty w życiu ludzi. Pod koniec 2019 r. Komisja, fińska prezydencja UE oraz Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej zorganizują konferencję z okazji 10-lecia Karty, aby upamiętnić jej powstanie i zastanowić się, w jaki sposób, z pomocą społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw, może stać się ona istotną częścią życia codziennego. Dzięki temu nowa Komisja uzyska istotne informacje i wskazówki.

⁸¹

Op. cit.